

Ροτδης συνέτειναν εἰς τὴν καταπολέμησιν οὐχὶ δλίγων γλωσσικῶν προλήψεων, στηριζόμενοι ἐπὶ τῶν πορισμάτων τῆς νέας γλωσσολογικῆς ἐπιστήμης. Δυστυχώς δ κ. Χατζιδάκης ὡς ἔκ του ἐπαγγέλματός του, ἐπισήμου καθηγητοῦ τῆς γλωσσολογίας ἐν τῷ Ἑθνικῷ Πανεπιστημίῳ, δὲν ἦδυνηθῇ γὰρ ὑποστηρίξει μέχρι τέλους μὲ τὸ ἐπιστημονικόν του χύρος τὴν νέαν γλωσσικὴν ἐπανάστασιν. Ἐνδισφ κατ' ἀρχὰς ἡ γλωσσικὴ μεταρρυθμιστικὴ κίνησις ἔφερεν ἀθῶν ἀκαδημαϊκὸν χαρακτῆρα, περιοριζόμενη εἰς στεγώτατον κύκλον φιλολογούντων, δ κ. Χατζιδάκης ἐνθέρμως ὑπεστήριξε τὰ βιολογικὰ δικαιώματα καὶ τὴν λογοτεχνικὴν ἀξίαν τῆς ζωντανῆς δημοτικῆς μας γλώσσης. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς δημοσίου καθ' ἥγη τὸ κίνημα προσέλαβεν ἐπίσημον ἐπαναστατικὸν χαρακτῆρα καὶ ἐγένετο αἰτία σοβαρῶν κοινωνικῶν συρράξεων καὶ ταραχῶν, κηρυχθείσης συνεπείᾳ τούτου τῆς δημοτικῆς γλώσσης ἐν διωγμῷ ὑπὸ τοῦ ἐπισήμου κράτους, δ κ. Χατζιδάκης, φυσικῷ τῷ λόγῳ, ὡς μισθωτὸς ὑπάλληλος αὐτοῦ καὶ ὑπεύθυνος καθηγητῆς τῆς γλωσσολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, δὲν ἤδυνατο παρὰ γὰρ ἀνακρούσῃ πρύμνην καὶ ὡς γέος Γαλιλαῖος γὰρ ἀναιρέσῃ μέρος τουλάχιστον τῶν πρώην δοξασιῶν του! Ὁπου ἀποδεικνύεται διὰ μυριοστὴν φοράν, δτὶ ἡ κοινωνικὴ θέσις ἐνὸς ἀνθρώπου ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς πνευματικῆς του δράσεως. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ ἴστορία εὐγνωμδνως θὰ ἀναφέρῃ μίαν ἡμέραν τὴν πολύτιμον συμβολὴν τοῦ κ. Χατζιδάκη πρὸς καταπολέμησιν τῶν τραγελαφικῶν ὑπερβολῶν καὶ προλήψεων τοῦ ἀρχαιομανοῦ στρατοπέδου. Βεβαίως οἱ νεώτεροι εἶδικοὶ γλωσσολόγοι μας μαθηταὶ τοῦ κ. Χατζιδάκη καὶ μέλλοντες κατὰ πᾶσαν πιθανότητα διάδοχοι αὐτοῦ εἰς τὴν ἔδραν τῆς γλωσσολογίας ὡς τέχνα νεωτέρας ἐποχῆς, περισσότερον ὀρίμους καὶ ἀνεκτικῆς ἀπέγναντι τῶν

νέων ίδεων, θά δυγηθούν πολὺ εύκολότερον τοῦ διδασκάλου των γὰρ διδάξουν τὰς νέας γλωσσικὰς ίδεας, χωρὶς τὸ τοιοῦτον γὰρ προκαλέσῃ ἀκαδημαϊκὸν καὶ κοινωνικὸν σχάνδαλον, διότι ἔως τότε ἡ νέα γλωσσικὴ ίδεα θὰ ἔχῃ κερδίση πολλοὺς λειτουργοὺς τοῦ πανεπιστημίου καὶ τῆς κυβερνήσεως καὶ τὸ μεγαλείτερον μέρος τῆς διανοούμενης κοινωνίας μας.

Καὶ ταῦτα μὲν δοσον ἀφορᾷ τὸ καθαυτὸ γλωσσικὸν ζῆτημα, τὸ δποῖον ἦτο ἡ πρώτη ἀρχὴ καὶ βάσις τῆς ἐπαγαστάσεως. **Ἄς ίδωμεν** τώρα συντόμως καὶ τοὺς ἄλλους κλάδους τῆς πνευματικῆς δράσεως, οἱ δποῖοι ισχυρότατα ἐπηρεάσθησαν ἀπὸ τὴν νέαν γλωσσικὴν ἐπαγαστατικὴν ίδεαν καὶ εἰς τοὺς δποῖους σήμερον κυριαρχοῦν καὶ ποιοτικῶς καὶ ποσοτικῶς οἱ δπαδοὶ τῆς γλωσσικῆς μεταρρυθμίσεως.

Εἰς τὴν ποίησιν ὅστερον ἀπὸ δλιγοχρόνιον κυριαρχίαν τῶν ἀψύχων ποιητῶν τῆς σχολαστικῆς καθαρευούσης φευδοκλασσικῆς καὶ φευδορωμαγτικῆς σχολῆς (ἀδελφοὶ Σοστοί, Σπυρίδων Βασιλειάδης, Δημήτριος Παπαρρηγόπουλος, Ἀλέξανδρος Ραγκανῆς, ἐν μέρει Ἀχιλλεὺς Παράσχος κτλ. κτλ.) ἐπανῆλθεν καὶ ὑπερίσχυσεν ὅπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς νέας γλωσσικῆς κινήσεως ἡ παλαιὰ δημοτικὴ παράδοσις τῶν πρώτων μας ζωντανῶν ποιητῶν (Ρήγα Φεραίου, Ἰωάννου Βηλαρᾶ, Ἀθανασίου Χριστοπούλου καὶ τῆς ἐνδόξου Ἰονικῆς σχολῆς μὲ τοὺς δύο μεγάλους μας ποιητὰς ἐπεικεφαλῆς: Διογύσιον Σολωμὸν καὶ Ἀριστοτέλην Βαλαωρίτην). **Ἐκτοτε** ραγδαίως ὑπερίσχυσεν τὸ νέον ζωντανὸν ρεῦμα καὶ σήμερον ἡ ποίησίς μας καθ' δλοκληρίαν εὑρίσκεται εἰς τὰς χεῖρας τῶν δημοτικιστῶν, ἀγαφαίρετον πλέον κτῆμά των. Καὶ ἐδῶ ἔχομεν καθῆκον γὰρ ἀγαφέρωμεν τὴν μεγάλην μορφὴν τοῦ μεγαλειτέρου τῶν ζώντων ποιητῶν μας: Κωστῆ Παλαμᾶ—μιᾶς ἐγτελῶς ἔξαιρετικῆς φυσιογνωμίας

καὶ ὡς ποιητοῦ καὶ ὡς λογοτέχνου καὶ ὡς ιδεολόγου καὶ ὡς διαγοσυμένου καὶ ὡς ἀνθρώπου—δὲ ὅποῖς καὶ ὑπῆρξεν διδάσκαλος, δὲ διδηγός, δὲ δημιουργός καὶ παιδαγωγός μᾶς δλοκλήρου γενεᾶς νέων ποιητῶν καὶ λογοτεχνῶν. Κατὰ ίστορικὸν καθῆκον δφείλομεν νὰ ἀναφέρωμεν καὶ τὴν λαμπρὰν πλειάδα τῶν νέων ζωντανῶν μας ποιητῶν, ἐκτὸς δλιγίστων ἔξαιρέσεων, δλων ἀδιαλλάκτων καὶ φανατικῶν δπαδῶν τῆς δημοτικῆς μας γλώσσης· (Α. Πάλλης, Λ. Μαβίλης, Γ. Καλοσγούρος, Ι. Καμβύσης, Κ. Κρυστάλλης, Ι. Γρυπάρης, Λ. Πορφύρας, Π. Βασιλικός, Γ. Δροσύνης, Ζ. Παπαντωνίου, Κ. Καβάφης, Μ. Μαλακάσης, Α. Σικελιανός, Σ. Σχέπης, Κ. Βάργαλης, Α. Καμπάνης, Μ. Αὐγέρης καὶ ἐν μέρει Ι. Πολέμης καὶ Γ. Σουρῆς, διὰ νὰ ἀναφέρωμεν μόνον τοὺς γνωστοτέρους εἰς ἡμᾶς).

Τὸ διήγημα καὶ τὸ ρομάντσο ἐγκαταλεῖψαν πλέον δριστικῶς τὰ ἄψυχα, ἀνεδαφικὰ καὶ γεκρὰ ὑποδείγματα τῆς παλαιᾶς καθαρευούσης σχολῆς τῶν διηγηματογράφων μας (Α. Ραγκαβῆ κ.τ.λ.) ἔλαβε νέαν διθησιν καὶ πραγματικὴν ζωὴν εἰς τὰς χεῖρας νέων ζωντανῶν δημοτικιστῶν καλλιτεχνῶν, οἱ δποῖοι κατώρθωσαν νὰ δημιουργήσουν γνήσιον λαϊκὸν ήθογραφικὸν διήγημα, καὶ σύγχρονον ζωντανὸν μαθιστόρημα, βασιζόμενον ἐπὶ τῆς συγχρόνου ζωῆς μας. (Α. Έφταλιώτης, Α. Καρκαβίτσας, Γ. Βλαχογιάννης, Κ. Χατζόπουλος, Γ. Ξενόπουλος, Κ. Χρηστομάνος, Δ. Ταγκόπουλος, Δ. Βουτυρᾶς, Ν. Καζαντζάκης, Π. Ροδοχανάκης, Α. Τραυλαντώνης, Κ. Παρορίτης, Πετροῦλα Ψηλορείτη, κ.τ.λ. κ.τ.λ.).

Τὸ θέατρον ἀφοῦ ἐξήγντλησεν πλέον τὴν ϕευδοκλασσικὴν ρητορείαν τοῦ Σ. Βασιλειάδου, Δ. Βεργαρδάκη καὶ λοιπῶν ἔλαβεν ἐπὶ τέλους τὸν δρόμον τῆς δημιουργίας ζωγ-

τανού νεοελληνικού θεάτρου, βάσιν ἔχοντος τὴν σύγχρονον ζωήν μας. Ἐδῶ τὸν δρόμον ἔδειξαν ίδιως δὲ κ. Γ. Εενόπουλος καὶ Δ. Ταγκόπουλος διὰ νὰ ἔξαχολουθήσουν κατόπιν δυνατού καλλιτέχναι (Σ. Μελάς, Κ. Χρηστομάνος, Π. Χόρν, Π. Νιρβάνας, Ν. Ποριώτης, Μ. Αύγερης, Πετρούλα Ψηλορείτη, κ.τ.λ.).

Ἡ κλασικὴ μετάφρασις καὶ ἡ λογοτεχνικὴ κριτικὴ τοὺς περισσότερους καὶ καλυτέρους ἀντιπροσώπους ἐστρατόλγησεν ἀπὸ τοὺς κόλπους τῶν δημοτικιστῶν ἢ τουλάχιστον τῶν φίλων τῆς γλωσσικῆς μεταρρυθμίσεως. (Εἰς τὴν μετάφρασιν: Α. Πάλλης, Ι. Πολυλᾶς, Γ. Καλοσγούρος, Α. Μανίλης, Κ. Θεοτόκης, Κ. Χατζόπουλος, Ν. Καζαντζάκης, Ι. Ζερβός, Ν. Ποριώτης, Κ. Μάνος, Γ. Σωτηριάδης κ.τ.λ. κ.τ.λ. Εἰς τὴν κριτικὴν: Κ. Παλαμᾶς, Κ. Χατζόπουλος, Γ. Εενόπουλος, Π. Νιρβάνας, Δ. Ζαχαριάδης, Ζ. Παπαντωνίου, Ν. Καζαντζάκης, Φ. Πολίτης, Σ. Ἀλιμπέρτης, κ.τ.λ. κ.τ.λ.).

Ἀπὸ τοὺς κόλπους τῶν δημοτικιστῶν ἔξηλθον καὶ οἱ κοινωνιολογοῦντες, οἱ πρῶτοι δοκιμάσαντες νὰ φιλοσοφήσουν ἐπὶ τῆς κοινωνίας μας, προσπαθήσαντες νὰ διαγράψουν εὐρεῖας γραμμάς διαγνώσεως, προγνώσεως καὶ θεραπείας τῶν ἐλαττωμάτων της. (Στέφανος Ραμᾶς, Ἱδας, Πέτρος Βλαστός, Περικλῆς Γιαννόπουλος, Πέτρος Βασιλικός, Ἀλέκος Δελμοῦζος, Ν. Γιαννιώς, Γ. Παπανδρέου, Α. Παπαναστασίου, Χ. Χριστούλακης, Π. Πετρίδης, Μ. Ζαβιτσιάνος καὶ ἐν μέρει Β. Γαβριηλίδης). Ἀπὸ τὸ στρατόπεδον τῶν δημοτικιστῶν ἔξηλθον καὶ οἱ πρῶτοι κοινωνισταί, μαρξισταί καὶ ὑπέρμαχοι τῆς διοργανώσεως τῶν ἐργατικῶν τάξεων ἐπὶ σοβαρᾶς ἐπιστημονικῆς βάσεως: (Κ. Ζάχος, Ν. Γιαννιώς, Π. Ταγκόπουλος, Κ. Χατζόπουλος, κ.τ.λ. κ.τ.λ.). Ἐ-

κείθεν έλλει τὴν καταγωγήν της καὶ ἡ κοινωνιολογική δμάς τῶν Ἀθηνῶν, συγγενῆς κατὰ τὴν παράδοσιν καὶ τὸ πνεῦμα μὲ τοὺς προηγουμένους κοινωνιολογοῦντας, ἀναμιχθεῖσα δικιάς περισσότερον εἰς τὴν ἐνεργὸν πολιτικὴν προσπαθήσασα διὰ πρώτην φορὰν γὰρ ὑπερασπισθῇ τὰς νέας γλωσσικάς, κοινωνικάς καὶ φιλεργατικάς ιδέας διμαδικῶς ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Βουλῆς. Καὶ διὰ νὰ συμπληρώσωμεν τὴν πολιτικὴν εἰκόνα λέγομεν δτὶ εἰς τὰς τάξεις τῶν δημοτικιστῶν ἀνήκει καὶ ἡ μεγαλειτέρα δόξα τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος — δὲ Ἐλευθέριος Βενιζέλος, δὲ πολυσυγθετώτερος, πολυσχιδέστερος, εὐρύτερος καὶ φιλοσοφικώτερος τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς συγχρόνου Εὐρώπης, τὸ γνήσιον τέχνον καὶ συγάμα τὸ καύχημα τοῦ δημοτικισμοῦ. Ἐσχάτως οὐχὶ δλίγοι πολιτευόμενοι, βουλευταὶ καὶ ὑπουργοὶ ἔξεδήλωσαν φανερῶς τὴν φιλίαν καὶ βαθεῖαν τῶν ἐκτίμησιν πρὸς τὰς νέας ριζοσπαστικάς, γλωσσικάς, παιδαγωγικάς καὶ κοινωνικάς ιδέας. Καὶ δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία δτὶ ἡμέραν μὲ τὴν ἡμέραν οἱ ἐπίσημοι ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἐθνους θὰ προσχωροῦν μοιραίως εἰς τὰς νέας ἐπαναστατικάς ιδέας, αἱ δποῖαι κατήντησαν πλέον ἀνάγκη τῆς κοινωνίας μας. Ἀπὸ τοὺς κόλπους τῶν δημοτικιστῶν ἔξηλθε τέλος καὶ ἡ νέα γλωσσολογικὴ παιδαγωγικὴ κίνησις, ἡ προσπαθοῦσα γὰρ εἰσαγάγῃ τὴν δημοτικὴν γλώσσαν εἰς τὰ δημοτικὰ ἐπὶ τοῦ παρόντος σχολεῖα καὶ νὰ διαρρυθμίσῃ ἐπὶ νέων βάσεων τὸ δλον παιδαγωγικόν μας σύστημα. (Α. Φωτιάδης, Α. Δελμούζος, Δ. Γληγόρης, Μ. Τριανταφυλλίδης, Ἐλισσαῖος Γιαννίδης, Πέτρος Βλαστός, κ.τ.λ. κ.τ.λ.).

Τὴν πρώτην πρακτικὴν ἐφαρμογὴν τῶν νέων παιδαγωγικῶν ιδεῶν ἀπεπειράθη εἰς τολμηρός καὶ μεγαλοφάνταστος γέος, εὐγενές παράδειγμα τῆς νέας ἐνθουσιώδους καὶ ἀνιδι-

οτελούς δημοτιστικής νεολαίας μας' — δ 'Αλέχος Δελμούζος — δ δποίος τῇ πρωτοβουλίᾳ καὶ συνεργασίᾳ ἐνδεξαλλού εὐγενούς νεοϊδεάτου Ιατροῦ Γ. Σαράτση, συνέλαβον τὴν τολμηρὰν διὰ νεοέλληνας ἴδεαν νὰ ἴδρυσουν ἐν Βόλῳ τὸ πρῶτον γεωτεριστικὸν σχολεῖον ἐν τῷ δποίῳ ἥ μητρική μας δημοτική γλώσσα γὰρ διδάσκεται ἐν Ἰσῃ μοίρᾳ μὲ τὴν καθαρεύουσαν. Δυστυχώς ἥ ἐλλοχεύουσα δεὶ μεσαιωνική στενοχεφαλιά, σχολαστικότης καὶ κακοήθεια ἔκλινησε πάντα λίθον δπως καταστρέψῃ τὸ τολμηρὸν γεωτεριστικὸν ἔργον, μὴ δειλιάσσα νὰ καταφύγῃ εἰς τὰ πλέον αἰσχρὰ συκοφαντικὰ μέσα, σύρασα πρὸ τοῦ δικαστηρίου ως ἀνηθίκους, ἀναρχικούς καὶ ἀθέους τοὺς εὐγενεστέρους ἀντιπροσώπους τῆς νέας γενεᾶς μας' ως μαινόμενοι βανδῆλοι ἐδοκίμασαν νὰ παραδώσουν εἰς τὰς φλόγας τὸ νέον φυτώριον τῶν εὐγενῶν ἴδεων τοῦ Βόλου. Οἱ γέοι "Αγυτοὶ καὶ Μέλητοι ἐντελῶς ἀνιστρητοὶ καὶ ἀφιλοσόφητοι, ἐν τῇ μωρίᾳ τῶν καὶ τῇ ἔξαφει τῆς φωτοσθεστικῆς τῶν μαγίας καὶ Ἰσως καὶ τοῦ προσωπικοῦ πάθους — διότι εἰς τὰς μικρὰς κοινωνίας ὅλα τὰ ζητήματα κατὰ βάθος εἶνε προσωπικά — δὲν ἡθέλησαν νὰ καταλάβουν δτὶ μὲ τοιαῦτα ποταπά μέσα ὅχι μόνον δὲν καταπλεμούνται καὶ καταπυγούνται αἱ γέαι προοδευτικαὶ ἴδεαι, ἀλλὰ τουναγτίον περισσότερον καὶ καλύτερον διαδίδονται, διότι ἀποκτῶσι τὴν αἴγλην τοῦ μαρτυρίου καὶ περισσότερον ἐπιβάλλονται εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ λαοῦ. Περιττὸν νὰ εἴπωμεν δτὶ ἥ ἐπαίσχυντος δίκη Βόλου - Ναυπλίου ἐξ ἀπόφεως ἴστορικῆς καὶ ψυχολογικῆς εἶνε ἐντελῶς ἀνάλογος μὲ τὴν δίκην ἐνδεξαλλού Giordano Bruno, ἐνδεξαλλού Campanella, ἐνδεξαλλού Galilei. Καὶ ἐὰν οἱ γέοι μάρτυρές μας ἀπέφυγον τὸ μαρτύριον τοῦ πυρὸς καὶ τῆς φυλακῆς, δπως οἱ εὐγενεῖς Εὐρωπαῖοι πρόδρομοι των, καὶ ἀπέφυγεν ἥ Έλλὰς τὸ αἰσχος μιᾶς γέας

νυκτὸς τοῦ ἀγίου Βαρθολομαίου, τὸ τοιοῦτον διφείλεται εἰς τὸ δτὶ εύρισκόμεθα εὐτυχῶς εἰς τὸν 20 αἰῶνα, δπου δ φανατισμὸς καὶ ἡ κακοήθεια δὲν ἔχουν ἀπεριόριστον δύναμιν δπως εἰς τὸν μεσαίωνα. Πάντως ἡ ἱστορικὴ πλέον δικη τῶν «ἀθεῖστων» τοῦ Βόλου εἶναι ἐν στίγμα διὰ τὴν γεωτέραν Ἑλλάδα καὶ ἀποδεικνύει πασιφανῶς ἐξ ἀπόψεως κοινωνιολογικῆς, δτὶ τὰς ἥθη καὶ ἔθιμά μας, ἡ νοοτροπία μας καὶ αἱ ἴσχύουσαι ἀκόμη κοινωνικαὶ δυνάμεις ἐν Ἑλλάδι δὲν ἀπέχουν δυστυχῶς πολὺ τοῦ μεσαιωνικοῦ πρωτοτύπου των.

Πάντως ὠφέλησε τὸ κίνημα τοῦ Βόλου εἰς τὴν διάδοσιν τῶν γέων παιδαγωγικῶν ἰδεῶν, δπως ἀλλοτε εἶχον ὠφελήσει τὰ Εὐαγγελικὰ καὶ Ὁρεστιακά, ἀγόητα ἐπίσης μεσαιωνικὰ κινήματα, εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ γλωσσικοῦ κινήματος. Ἐκ τῆς ἀπόψεως ταύτης οὐδεὶς ὠφέλησε τόσον τὴν διάδοσιν τῶν γέων ἰδεῶν, δσον οἱ κ.κ. Πάλλης, Γαβριηλίδης, Σωτηριάδης, Σαράτσης καὶ Δελμοῦζος, οἱ δποῖοι χωρὶς νὰ τὸ θέλουν ἔγιναν ἥρωες κοινωνικῶν κινημάτων καὶ διωγμῶν, τὰ δποῖα ἀφίνουν βαθεῖαν ἐντύπωσιν εἰς τὴν φυχὴν τῶν ἀνθρώπων καὶ διαλαλοῦν παντοῦ ἀπὸ στόμα εἰς στόμα τὰς γέας ἐπαναστατικὰς ἰδέας. Ἡ νέα παιδαγωγικὴ μας κίνησις ἡμέραν μὲ τὴν ἡμέραν κατακτᾶ ἔδαφος, καὶ μὲ τὴν δρᾶσιν τοῦ νέου φιλεκπαιδευτικοῦ δμίλου ἥρχισε νὰ συστηματοποιήται καὶ νὰ προσελκύῃ οὐχὶ δλίγους ἐπισήμους ἀγτιπροσώπους τοῦ κοινοβουλίου καὶ τῆς κυβερνήσεως, οἱ δποῖοι βεβαίως δὲν θὰ ἀργήσουν νὰ ὑποστηρίξουν τὰς γέας παιδαγωγικὰς ἰδέας καὶ ἐντὸς τῆς Βουλῆς.

Εἰς δλους λοιπὸν σχεδὸν τοὺς κλάδους τῆς πνευματικῆς μας κινήσεως, ὡς εἶδομεν, οἱ δημοτικισταὶ κρατοῦν τὰ σκῆπτρα καὶ ἐμφανίζονται ὡς δημιουργοὶ καὶ εἰσηγηταὶ τῶν γέων προοδευτικῶν ἰδεῶν: ποίησιν, διήγημα, ρομάντσο, κρι-

τικήν, κλασσικήγ μετάφρασιν, θέατρον, γλωσσολογίαν, κοινωνιολογίαν, έργατικδυ κίνημα, παιδαγωγικήν καὶ ἐκπαιδευτικὰ ζητήματα. Μέγουν ὀκόμη ἀπόρθητα δύο προπύργια τοῦ λογιωτατισμοῦ: τὸ Πανεπιστήμιον καὶ ὁ ἡμερήσιος τύπος (ὁ ἑβδομαδιαῖος καὶ ὁ μηνιαῖος εἶνε σχεδὸν ἔξ δλοκλήρου φαγατικοὶ δπαδοὶ τοῦ δημοτικισμοῦ. «Νουμᾶς», «Νέα Ζωή», «Γράμματα», «Κριτικὴ καὶ Τέχνη», «Ἐργάτης», Σοσιαλιστικὰ φύλλα, κ.τ.λ. κ.τ.λ.).

Τὰ δύο ταῦτα ίδρυματα, διὰ λόγους ίδιαιτέρους ψυχολογικούς καὶ τεχνικούς, δὲν ἥδυναντο βεβαίως παρὰ τελευταῖα νὰ ὑποστοῦν τὴν εὐεργετικήν ἐπίδρασιν τῆς γλωσσικῆς μεταρρυθμίσεως. Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ἐπῆλθον καὶ καθημερινῶς ἐπέρχονται ισχυρὰ ρήγματα, ίδιως εἰς τὸν ἡμερήσιον τύπον. Καὶ πράγματι, ἐνῷ ἄλλοτε δλον τὸ ὑλικδυ τῶν ἐφημερίδων ἐγράφετο εἰς ἀδιάλλακτον καθαρεύοντα, σήμερον ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην στήλην, κάμνουν ὑποχωρήσεις εἰς τὰς γέας γλωσσικὰς ίδέας. Ἡδη τὸ χρονογράφημα, ἡ ἐπιφυλλίς, μερικαὶ κριτικαὶ γράφονται εἰς μι καὶ τὴν πλέον γλώσσαν καὶ αὐτὸν τὸ κύριον δρθρον μερικῶν ἐφημερίδων, ἦρχισε νὰ κάμνῃ δλονὲν μεγαλυτέρας ἀπιστίας εἰς τὴν παράδοσιν τῆς καθαρεύοντος. Ἡδη ἀνεφάνησαν καὶ καθημερινῶς σχεδιάζονται εἰς τὰς διαφόρους γωνίας τοῦ Ἐλληνισμοῦ καὶ ἡμερήσιαι ἐκδόσεις, γραφόμεναι ἐν μέρει εἰς τὴν δημοτικήν, ἐν μέρει εἰς μικτὴν γλώσσαν. («Ἐργάτης», «Μέλλον», «Ἀκρόπολις», «Σοσιαλισμός», κ.τ.λ.). Δι^ε ἔνα ψυχολόγον ιστορικόν, ὁ ὅποῖος ἔχει σαφῆ ίδέαν τῆς βαθμαίας καὶ τμηματικῆς πορείας τῆς ἔξελίξεως, δλα ταῦτα εἶνε βαρυσήμαντα σημεῖα τῶν καιρῶν καὶ δὲν ὑπάρχει καμία ἀμφιβολία δτι δὲν ἀπέχει πλέον πολὺ ἡ ἡμέρα κατὰ τὴν δποίαν ἡ ζωγτανή μας μητρική γλώσ-

σα θὰ καταχθῆσῃ δλοσχερῶς τὸν ἡμερήσιον τύπον μας καὶ δραδύτερον θὰ ἐκπορθῆσῃ καὶ τὸ τελευταῖον προπύργιον τοῦ μεσαιωνισμοῦ: τὸ πανεπιστήμιον. Σήμερον ἀλλωστε δλη ἡ γενεὰ τῶν νέων δημοσιογράφων καὶ χρονογράφων μας οἱ δποῖοι κυρίως εἰπεῖν εἶνε ἡ ψυχὴ τοῦ σημερινοῦ τύπου μας, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον εἶγε δπαδοὶ τῶν νέων γλωσσικῶν ιδεῶν καὶ κατ' ἀνάγκην μόνον προσαρμόζονται ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς ἐν ἀπηρχαιωμένον γλωσσικὸν καθεστώς διὰ τὸ δποῖον δὲν ἀνέτειλε ἀκόμη ἡ ἡμέρα τῆς τελειωτικῆς μεταρρυθμίσεως. Τὸ ἴδιον δύναται γὰρ λεχθῆ καὶ περὶ τῆς ἀκαδημαϊκῆς ἐπιστήμης μας. Ἡ νέα γενεὰ τῶν ἐπιστημόνων μας ὑφηγηταὶ καὶ μέλλοντες καθηγηταὶ, γνήσια τέχνα τῆς ζωγραφικῆς καὶ θετικῆς ἐποχῆς μας, εἶνε κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον φανεροὶ ἡ κρυφοὶ δπαδοὶ τῶν νέων ιδεῶν καὶ ἐὰν δὲν ὑποδοθῆσουν δλοὶ ἐνεργῶς, πάντως δὲν θὰ φέρουν καμίαν ἀγτίστασιν εἰς τὴν γλωσσικὴν μεταρρύθμισιν τῆς ἀκαδημαϊκῆς μας ζωῆς, δταν ἔλθῃ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου.

Αὕτη εἶνε ἐν συντόμῳ ἡ θετικὴ ἀποφίς τοῦ δημοτικισμοῦ καὶ ἡ ἐνεργός δρᾶσις τὴν δποῖαν ἀνέπτυξε κατὰ τὰ τελευταῖα 30 ἔτη, ἀπαλλάττων βαθμηδὸν τὴν κοινωνίαν μας ἀπὸ πολλὰς μεσαιωνικὰς προλήψεις καὶ σχολαστικότητας ἐμφυσῶν νέον ζωντανὸν πνεῦμα εἰς τὰ λιμνάζοντα φεουδαρχικὰ ὅδατα τῆς κοινωνίας μας.

Ἔδη δμως ἀφοῦ ἀνεφέραμεν τὴν θετικὴν δρᾶσιν καὶ τὰς ἐκδουλεύσεις τοῦ δημοτικισμοῦ πρὸς τὴν κοινωνίαν μας, ξεχομεν Ἱερὸν καθῆκον καὶ χάριν τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας καὶ χάριν τοῦ συμφέροντος τοῦ ἴδιου δημοτικισμοῦ γὰρ ὑποδείξωμεν καὶ στιγματίσωμεν καὶ τὰ τρωτά του σημεῖα, τὰς ἐλλείψεις καὶ ἐλαττώματά του, τὰ δποῖα ἀν καὶ ἱστορικῶς ἀναπόφευκτα καὶ μοιραῖα, ώς εἴπομεν ἀνωτέρω, πάντως δ-

φείλουν γὰς διατυπωθοῦν ἀμειλίκτως, δπως ή ἐπίγνωσίς των
ἐπιφέρει μίαν ώραν ἐγωρίτερον τὴν θεραπείαν των πρὸς τα-
χυτέραν εύόδωσιν καὶ πλήρη θρίαμβον τῶν ἴδαικῶν καὶ
τοῦ δλου προγράμματος τοῦ δημοτικισμοῦ. Οἱ δημοτικισταὶ,
ἄγ καὶ φύσει ἐπαγαστᾶται, ἐν τούτοις, ὡς τέχνα ἔκτακτως
ἀμορφώτου καὶ ἐλαττωματικῆς κοινωνίας, δὲν ἦτο δυγατὸν
νὰ εἶναι καθ' δλα τέλειοι, ἀλλὰ κατ' ἀνάγκην ἐπρεπε νὰ
ἔχουν πολλὰς ἀδυναμίας καὶ ἐλαττώματα τῆς φυλῆς των
καὶ τῆς κοινωνίας των. Τὸ κύριον ἐλάττωμα μίας μικρᾶς
πατριαρχικῆς φεουδαρχικῆς ἀκόμη εἰς πολλὰ κοινωνίας, εἴ-
ναι η στεγοκέφαλη καὶ στεγόκαρδη ἐκδήλωσις τοῦ ἀ το-
μι σμοῦ, τοῦ ἀτομικοῦ δηλαδὴ ἐγωΐσμοῦ τῶν πολιτῶν,
περιοριζομένου συνήθως εἰς ἕνα ὑπερτροφικὸν ἀτομικὸν η τὸ
πολὺ οἰκογενειακὸν ἐγωΐσμον, ξένον πρὸς οἰασδήποτε εὐ-
ρεῖας γενικὰς κολλεκτιβιστικὰς κοινωνικὰς ἰδέας. "Ἐκαστος
σκέπτεται μόνον τὸν ἑαυτὸν του, καὶ τὴν οἰκογένειάν του,
τελείως ἀδιαφορῶν διὰ τὸ γενικὸν καλὸν καὶ δι' ὑψηλοτέ-
ρας γενικὰς ἰδέας. Ἡ ἰδέα τοῦ κοινωνικοῦ καθήκοντος εἶνε
ἐντελῶς ἄγνωστος. Τὰ ἀτομα ἔχουν τάσεις δχι πειθαρχικάς,
συγκεντρωτικάς, ἀλλὰ ἀποκεντρωτικάς, διαλυτικάς. "Άλλο
χαρακτηριστικὸν ἐλάττωμα ἐκάστης φεουδαρχικῆς κοινωνί-
ας εἶναι καὶ η πλήρης ἀδιαφορία καὶ περιφρόνησις πρὸς τὸν
κατώτερον ἐργατικὸν λαόν, δ δποῖος θεωρεῖται ὡς χ υ δ α τ-
ο σ δ χ λ ο σ, ὡς παρίας τῆς κοινωνίας, ἀπὸ τὸν δποῖον
πρέπει τις γὰς ἀπομακρύνεται μὲ ἀποστροφήν. "Ἐκτὸς τού-
του συνήθως παρατηρεῖται καὶ πλήρης ἔλλειψις θετικῆς ἐ-
πιστημονικῆς μορφώσεως, αὐστηρᾶς πειθαρχημένης σκέψε-
ως καὶ ἴχανότητος πρὸς πρωτότυπον δημιουργικὴν ἐργασί-
αν, ἀποτέλεσμα ἀτελεστάτης κοινωνικῆς, σχολικῆς, καὶ οἰ-
κιακῆς ἀνατροφῆς. Ἡ ἐπιστήμη εἰς τοιαύτας κοινωνίας εἰ-

ναι πάντοτε σχολαστική, περιοριζόμενη συνήθως εἰς μίαν παθητικήν ἔχμαθησιν γλωσσῶν, γραμματικῆς καὶ νεκρῶν κειμένων, καὶ εἰς μίαν μνημοτεχνικήν ἀποστήθισιν σχολαστικῶν ἐπιστημονικῶν γνώσεων. Ούδεμίᾳ παρατηρεῖται ἔμφυτος κλίσις καὶ ἴκανότης πρὸς τὰς φυσικὰς καὶ πειραματικὰς ἐπιστήμας, αἱ δποῖαι ἀπαιτοῦν θετικὴν σπουδὴν, ἴκανότητα καὶ ἐπίμονογυ μελέτην λεπτολόγου ύλικοῦ. Οἰαδὴποτε ἀνιδιοτελῆς σπουδὴ τῆς καθαρᾶς ἐπιστήμης καθὼς καὶ ἀνάγκη μελέτης τῶν μεγάλων φιλοσοφικῶν, βιολογικῶν καὶ κοινωνιολογικῶν προβλημάτων εἶνε σχεδὸν ἄγγωστος. Ή μόνη πνευματική δρᾶσις ἢ δποῖα παρατηρεῖται εἶνε μία ἀποκλειστική, μονομερής καὶ ὑπερτροφική καλλιέργεια τῆς λογοτεχνίας καὶ ἰδίως τῆς ποιήσεως. Οἱ δημοτικισταὶ ὡς γνήσια τέχνα τοιαύτης μὴ ἀνεπτυγμένης ἀκόμη κοινωνίας, παρ’ θληγ τὴν ἐπαναστατικὴν των ὑπόστασιν καὶ τὸν ἀτομικὸν των ἐγθουσιασμόν, ἔπρεπε μοιραίως γὰ τὰς ἔχουν δλα τὰ προαναφερθέντα ἐλαττώματα: ἀ τομιστικάς, ἀ ποκεντρωτικάς καὶ διαλυτικάς τάσεις, ἀνικανότητα πρὸς δμαδικήν, πειθαρχημένη γ διοργανωτικὴν ἐργασίαν, ἀ πομάκρυνσιν ἀπὸ τὸν λαόν, ἀνικανότητα σοβαρᾶς δημιουργικῆς ἐπιστημονικῆς ἐργασίας, μονομερῆ λογοτεχνικὴν καὶ ποιητικὴν δρᾶσιν, κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Καὶ πράγματι: ἐνῷ τοὺς ἥγωνε μία κοινὴ ἱερὰ ὑπόθεσις καὶ ἐν κοινὸν ἰδανικόν, εἶχον δὲ γὰ παλαιόσουν ἐναντίον τρομεροῦ ἐχθροῦ, ἔχοντος τὰ πάντα εἰς τὰς χεῖρας του καὶ λυσσωδῶς πολεμοῦντος αὐτοὺς μὲ τὰ πλέον ἀθέμιτα μέσα, ἐφάνησαν ἐντελῶς ἀνίκανοι γὰ διοργανωθοῦν εἰς μίαν συμπαγή